

kako nam predaju književnost

— Ona poznaje književnost reče neko izgra, a ona nastavi da piše. Prisla je dugo i o „Limunici na selu“ i o „Vasi Raspjevici“ i o piscu u stilu pješčenja. Bio bi to interesantan odgovor da reči to već prethodnog časa nije isto tako ispričao profesor. Ovakvo, ostalo nam je samo da se uverimo da li sve zna napamet. Samo neko, ko ne može tako učiti, ili ima možda nesto da kaže, zapitaće da li se tako može upoznati književnost. No, takav je uostalom molar jer jestu da nije baš prijatno učiti sadržaj i likove napamet, ali se dešo ne mora citati, a i čovek je siguran da mu ne gene dobra ocena. Ona je sigurno dobila pet, a i sigurno je da neće odgovarati bar mesec-dva. Tako će i do maturi. I na maturi. Dobit će svedočanstvo sa ocenom pet — odličan iz književnosti. I znade još nekoliko nedelja tako sve sadržaje i sve fraze i izraze. Ona će potaknuće sve zabavljati, zadražati se po koji fragmanat, što da uostalom neće biti ni važno. Ona će biti akademski gradin, pa i ita će joj književnost. Istina po neki polemičar ili prosvetni radnik kritička se osvrnuju na sistem rada, na vještine učenika, na nastavne programe, ali ona može biti tu; a uostalom ona je samo dok, a ko je viđeo učenika kome nije isto stalo da očete, koji će se muditi da samade nešto u nekom deltu da bi mesto petice dobio trojku?

A Pasca, Ladić ili Dujinceva možda će stići da pročita u intervjuima između dva perioda kompanjskog učenja Škole beližara, a i ako ne stigne neće biti kritika. I u srednjoj školi tako: svetska književnost se zavrjava sa Makimono Gorkim. Možda se i ne zavrjava, ali profesor je prilično sam dobit, pratio je o svakom pisu počev od naizbeničnjeg program, predsedničkog (program je zakon), i po dva-tri časa, i niti tako najboljim i najprobanjim metodom (i njemu su tako predavali) književnu kulturu.

Da li? U vreme kada su interesovanja omladine znatno proširena, kada obožavaju kompleksne društvene probleme, kada se na veliko citi o satelitima, letu na mesec, političkim preverzijama na Zapadu, kada su najstavniji pisi Hemingvej, Remarck ili Daviċ, kada živi i stvara jedan Sart, Fokner ili Kami (ili možda dobitnik Nobelove nagrade nije književnik samim tim što nije stvarao pre tri deset ili pedeset godina)? Da li je, zaista, to uopšte radi. Jesu li svemu krići samo nastavnici programi, prepuni istoričizma, i to u periodu tako intenzivnog probijanja novog i savremenog na svim poljima nauke. Da li su ti programi zaista tako kruti i nemilosrdni?

Kako te se, i da li će se, ako se štvenih nauka, mnogo se ne razlikuje od programa odgovarajućih grupa pre 20 ili 50 godina! Daleki, stari periodi još uvek zauzimaju više od jedne trećine vremena na potrebnog za cele studije. Budući agronom daleko bi više dobio kada bi za vreme studija proučio neku moderniju i savremeniju poljoprivrednu mašinu nego što je toliko vremena proveo proučavajući opisano istoriju divnog pluga. I još nešto: SSSR naje najveći broj stručnjaka godišnje. To je, svakako, veliki broj. A kada da skoro svaki od njih vlada sa dva strana Žive jezike. Kod nas: studenti literature dve godine gube deklamirajući svečane tekstove i sve gramatičke paradigmne staroslovenskog jezika, ne savladavaju čestito ni jedan strani jezik za četiri godine. Jen ne treba zaboraviti da smo mi mala zemlja, malo narod sa lepim, ali jezikom koji prelaskom naše teritorije postaje gotovo metav. Nekadašnji programi nisu znali da istoriju naroda Kine, Indije, Afrike; to zanemaruju i današnja. A baš istorija, kultura i tradicije tih naroda preostaju elementi sa kojim mora ratičati svakog se bavi proučavanjem društva.

To su činjenice a o njima se pojavici (!) ne vodi računa. Sve me to potiče na spavaću iz literaturu istočnih naroda koji je godine ravnje jednom ljudskom veku prospavao i nastavio da živi, ne tempom onih koji su dok je spavno rasli, već čudeći se svemu, čudeći se onima koji su se radali dok je san proljučivao zahumljak punika. Okavki programi se pravduju primenom naučne metode. Naime, profesor je dužan počinjati put metodom, a ne srednjoškolski dati gorivo građivo. Moglo bi se i privatnijim ovakov gledištu, jer zaista po nečem potescem na akademski put izdržavajući. Ali odgovaramo: nije svejedno na kom graduvi i vremenu, pisci i godagđaju se daje takav metod! Jer ovo je najbolji način i oblik borbe za neku autonomiju, akademsku slobodu profesora, ali suviše slobodnu da bi se ovakav način mogao pravdati pred generacijama na kojima se stiže globalna predavaština.

To je samo jedna strana pitanja, odnos između glavnog i pomocnog predmeta, što je aktualno na svim fakultetima. III proporcije odnosa: staro-novo, gde se, najčešće, prvo nezadovoljeno širi na račun drugog, novijeg, bližeg. Ponekad, a i često, to je svesno bezanje od komplikovanog, nejednostavnog, težeg. Ali, široko uvezvi, to je pitanje stanja naše nauke u kojoj uglavnom prevladjuje pozitivistička način trećina naučnih činjenica, sa mnogo faktofagiskog, deskripcije.

Metoda, deo istog pitanja: počinjući ispit i ocene, programi i primec živih ljudi. Od studenta se traži da ogromnu enciklopedijsku materiju spreljavi u mozgove i o kandidatu se stice utisak na osnovu toga koliko je uspeo da zapamiči činjenica i detalja, ispredavanih sva-

EVA

Možda će jednoga dana
doći sa jahukom
na podudarne uglove
našib četvrtovizija
Možda će u rukama
nositi i pokoji cvet blada
da ga zbrunjet
za slike muške ruke
Možda će u očima
doneti mirise
sa nebratanskih izleta u život
Možda će na unama
imati ukas nečiste krov
i zelenih kajnja
skivenih pod listom
Čekam te da me jednoga dana
daraće jobukom
za uzderje dobitči
vočnjak pun zelenih kajnja

*

Roden sam u kuli
između kuća
roden sam u gradu
u kome ne pratiš

Senke se igraju sa pršinom

Roden sam za jednu igru
senke sa pršinom

Roden sam u kući
između kuća
i boga hidim

a roden sam u gradu
u kome ne pratiš

Bora PLAVŠIĆ

RAVNICA

ravnica nije dosadna
meni bur nije

zanimi me
kada će pući
od rastezanja

BASTA

očukio sam od noba parte svoga mozga
i napravio lepu baštu

u sredini mora doći klupa
oko jednu leju muke i dve leje dorade
za lisnati orab tu očukiti drugi deo mozga
ita će možak Nebu

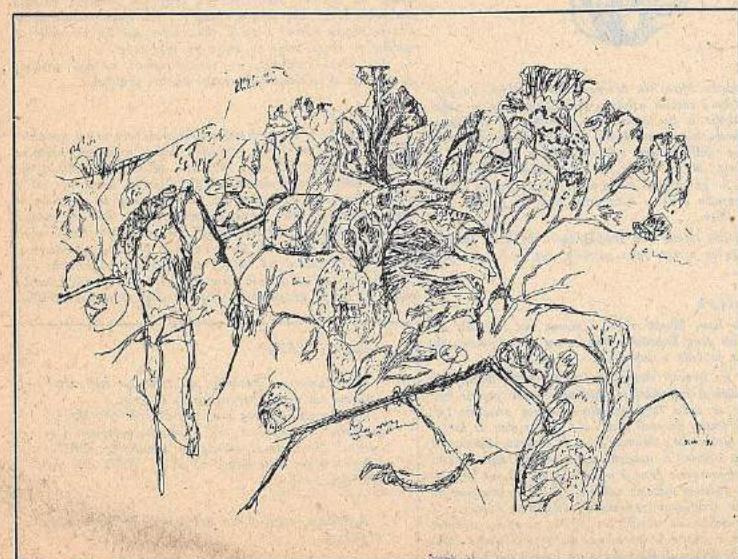
ŠKOLA

ubravio sam jedan metak metave
i zagrio

pričaj mi sine bladnib noseva
kako ti je možak

odmah se istopio

Vladimir RUŠKUC

polja

MESEČNIK ZA KULTURU I
UMETNOST / GODINA IV
1958 BROJ 31 / REDAKCIJSKI
KOLEGIJUM: I. HOROVIC,
J. MELVINGER, B. POZNANOVIC,
M. RADOVANOVIC I F. ŠTEFAN /
FAN / GLAVNI I ODGOVORNI
IREĐENIK: D. POZNANOVIĆ
/ UMETNIČKA OPREMA:
I. HOROVIC / VINJETE: L.
MILOJEVIĆ / LIST IZDAJE
NOVINSKO I IZDAVACKO
PREDUZEĆE: »PROGRES«, N.
SAD, M. GORKOG 20/I / TEK.
RAČUN KOD NARODNE
BANKE 500-T-514 / REDAK
CIJA I ADMINISTRACIJA: N.
SAD, M. GORKOG 20/I, TEL.
55-59, 25-86 / UREDNICI PRL
MAJU PONEDJELJKOM OD
12-14 ČASOVA / RUKOPISI
SE NE VRAĆAJU / CENA
PRIMERKA 20 DIN. GODI
SNJA PREPLATA 200 DIN.
/ STAMPA »KOSTA SOKIĆA,
N. SAD, BR. RIBNIKARA 14.

Vukasin LONCAR